

de *Australian Broadcasting Corporation* toen op aandrang van de Commissie een luisterpost geplaatst had in Broome, dichterbij Java dus (zie kaart II op pag. 17), die de door Bandoeng gerelayeerde uitzendingen van Radio Djakarta redelijk goed opving. Inderdaad zijn de *monitoring reports* van mei '43 af rijker van inhoud geworden – volledig werden ze nimmer.¹ Daartoe droeg bij dat, vreemd genoeg, in Australië ook in '45 niet naar de avonduitzendingen van de Japanse zenders op Java geluisterd werd, terwijl de Japanse autoriteiten juist daarin de meeste berichten lieten opnemen.

★

Welke inlichtingen kreeg men van personen die korte of lange tijd in Japans gebied hadden vertoefd?

Wij kunnen daar het volgende overzicht van geven.

De eersten die van Java ontsnapten, waren van der Star, Stokhuyzen en kapitein van der Veen. Wij weten dat van der Veen een uitgebreid rapport schreef waarin hij, zoals al weergegeven, o.m. vermeldde, vernomen te hebben dat zich bezuiden Garoet en bij Buitenzorg guerrillastrijders bevonden, en wij vermoeden dat ook Stokhuyzen een rapport heeft opgesteld, maar alleen omtrent de mededelingen van van der Star is een stuk bewaard gebleven²; daarin staat o.m. over de Nederlanders en Indische Nederlanders: 'Moreel was zeer goed en vertoonde na vier maanden bezetting geen inzinking'; over de Chinezen: 'Over het algemeen waren de Chinezen fel anti-Japans. Daar de Chinezen een nauw contact hadden met de Indonesiërs, werd deze stemming hierop overgedragen'; over de Indonesiërs: 'Terwijl de Indonesiër in het begin in een afwachting, zenuwachtige stemming verkeerde, zwaaide dat direct om in een anti-Japans gevoel toen zij zagen hoe de Japanner zich gedroeg. De grote werkloosheid . . . en de lijfstraffen in het openbaar werkten de Japanse propaganda sterk tegen.' Mededelingen van van der Star (en

¹ Behalve de Japanse zenders op Java werden ook Japanse zenders elders afgeluisterd. Het Australische *Department of Information* stelde elke week een overzicht samen van de opgevangen berichten. Die overzichten zijn voor de periode mei-december '44 bewaard gebleven: rapporten van tien tot vijftien pagina's, waarvan evenwel niet meer dan één of anderhalve pagina aan Nederlands-Indië is gewijd, hoofdzakelijk met propagandistische berichten in het economische vlak. ² ARA, Alg. Secr., Eerste Zending, XXIII, 57-1.